

75 jaar dilettanten in Limburg

In het jaar waar we net aan begonnen zijn zal het 75-jarig bestaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg gevierd gaan worden. Op de Stichtingsvergadering van het Genootschap op 27 november 1910 in het Oranje-hotel te Sittard heeft overigens een uitgebreide discussie plaatsgevonden over de vraag of een specifiek Limburgse vereniging opgericht zou worden of dat aansluiting bij een landelijke vereniging de voorkeur verdiende. Uiteindelijk bleek echter, blijkens een verslag dat Jac. P. van Term (toenmalig hoofdredacteur van de Limburger Koerier en een der initiatiefnemers tot de oprichting van het Genootschap) van deze vergadering maakte, 'de vergadering eenstemmig te zijn in het gevoelen, dat het eigenaardig karakter der Limburgsche bevolking het, ter verzekering van een talrijke toetreding, ook van dilettanten, raadzaam maakte, het Genootschap althans aanvankelijk een provinciaal-zelfstandig karakter te geven'. Dat dit een juist besluit is geweest moge blijken uit de grote aantallen 'dilettanten' (de eertijds gebruikelijke term voor wat wij nu amateurs zouden noemen, A.J.L.) die sindsdien toegetreden zijn. Het Genootschap bestaat dan ook nog steeds als een zelfstandige provinciale vereniging.

Wat er aan de oprichting van het Genootschap vooraf ging beschrijft Van Term in een artikel in het Natuurhistorisch Maandblad van november 1935 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Genootschap. Hierin schrijft hij onder meer: 'De kiem van de stichting was gelegd in de kapelanie van Breust-Eijsden (waar de eerste voorzitter van het Genootschap Rector Jos. Cremers toen kapelaan was, A.J.L.), waar de gulle bewoner een toevallig bezoek had van den hoofdredacteur van den Limburger Koerier.

De kapelaan, oud-leraar in de plant- en dierkunde, was al een gewaardeerde medewerker van het Maastrichtse blad, waarin hij, in voortreffelijk populair en met keurige tekeningen versierd, een graag gelezen rubriek voor de levende natuur bij hield. Zoo pratenderwijs kwamen zij tot de vraag, of, nu er zooveel belangstelling voor zulke onderwerpen in de provincie bleek te bestaan, er geen kans zou wezen een genootschap van natuurvrienden te vormen: men zou onderling leerrijke bijeenkomsten kunnen beleggen, een natuurhistorische boekerij uit schenkingen kunnen bijeenbrengen,..... misschien zelfs een collectie van studie-materiaal met veler hulp samenstellen.

Jongere mensen zijn optimistisch. Als de steun van het (toenmaals enige) dagblad der provincie erachter stond - en dit had natuurlijk geen twijfel - zou men allicht 'n heel eind in de richting komen'.

Er werden uitnodigingen aan een aantal natuurvrienden verzonden en de boven reeds genoemde stichtingsvergadering kwam tot stand. Ongetwijfeld zult U dit jaar nog wel vaker geconfronteerd worden met het feit dat deze vergadering nu 75 jaar geleden plaatsvond. Dat er nu nog iets, en zelfs veel, te vieren is, is niet in de laatste plaats te danken aan al diegenen die in een verder of nabijer verleden als lid toetraden tot het Genootschap. Het is verheugend dat het Genootschap zich nog steeds mag verheugen op een stijgend ledental. Zoals op de navolgende pagina's te zien is melden zich in 1984 opnieuw ruim honderd 'dilettanten' aan als lid van het Genootschap.

A.J. Lever

In memoriam

Paul van der Horst (1915 - 1984)

Het is niet gemakkelijk alles op te noemen wat Paul van der Horst in zijn leven heeft gedaan. Evenmin is hij in enkele woorden te typeren. Vast staat in ieder geval dat iedereen die in en rond Venlo ooit met natuurbescherming te maken heeft gehad, de naam Paul van der Horst is tegengekomen. Of hem persoonlijk heeft ontmoet: een beminlijke man, waarachter evenwel een terriër schuilging. Als in zijn ogen ergens al te achteloos met natuurbelangen werd omgesprongen, beet hij zich in het probleem vast. Hij wist dan de juiste mensen enthousiast te maken, zodat de afbraak vaak kon worden voorkomen. Voor menig een kon het erop lijken dat hij vocht voor 'zijn' natuur, voor 'zijn' bloemen en 'zijn' dieren. Niets was echter minder

waar. Paul was er van overtuigd dat wij het recht niet hebben alles om ons heen plat te trappen. Als wij al de heerschappij hebben over al wat leeft, dan moeten wij goede rentmeesters zijn.

Paul van der Horst, geboren op 27 augustus 1915 in Leiden, kwam in de jaren vijftig met zijn gezin naar Venlo. Hij was aanvankelijk vertegenwoordiger in scheerzeep en heeft later nog als zelfstandige in die branche gewerkt. Bij de keramische industrie Frankton in Tegelen was hij een tijd vertegenwoordiger voor België en Duitsland. Daarna koos hij voor een baan bij de gemeente Venlo.

Bij zijn sollicitatie in 1967 naar de functie van gemeentesecretaris moest Paul een medische keuring onder-

Paul van der Horst bij de Stadsboerderij in Venlo. (Foto P.J. van Nieuwenhoven).

gaan. Daarbij werd kanker vastgesteld. Hoewel hij door een operatie van zijn ziekte kon worden afgeholpen, bleef hij zijn verder leven invalide.

Vanaf die tijd kon Paul zijn energie gebruiken voor zijn ideaal: bescherming van natuur en milieu. En dat hebben we geweten! Geen initiatief in die jaren op het gebied van de landschapsbescherming, of Paul van der Horst had er de hand in. Hij was de motor achter allerlei activiteiten op het gebied van de natuurbescherming, de spil waarom het Venlose milieufront draaide. Altijd werd met hem overleg gepleegd, want Paul was overal van op de hoogte. Zonder Paul van der Horst, zo kunnen we zonder overdrijving vaststellen, waren veel acties voor behoud van natuur en landschap niet eens van de grond gekomen.

Paul trok vaak alle werk dat te doen was naar zich toe; als iedere perfectionist kon hij moeilijk iets uit handen geven. Onvoorstelbaar is dat hij daarbij nog tijd had voor zijn gezin en voor een passie die voor velen onbekend is gebleven: het schilderen van vogels en landschappen. Wat een energie: van de vereniging Vrienden der Natuur was hij voorzitter en penningmeester, hij voerde de ledenadministratie en een groot deel van de correspondentie, hij was tot mei van dit jaar bestuurslid van het overkoepelende Natuurhistorisch Genootschap. Verder schreef hij al die jaren de convocatie voor de vereniging en was hij redacteur van het nieuwe kwartaalblad. Hij was actief in de studiegroep Natuur en Landschap. Hij was de grote man achter de Jeugdnatuurwacht en, zij het niet vanaf het allereerste

begin, mede-initiator van wat nu de Educatieve Stadsboerderij in Venlo is, waarbij hij zich speciaal inzette voor het natuuronderwijs aan kinderen.

Paul wist veel mensen enthousiast te maken voor al deze zaken en beseftte nauwelijks wat daarvan de consequentie was: het werk werd door meer handen gedaan, hij moest afstand nemen van hartstochtelijke bezigheden. Hij wist dat de toekomst aan de jonge garde was, hij wist dat hij gas terug moest nemen. Maar hij deed het met pijn in het hart.

In Paul van der Horst verliest de natuur in Noord-Limburg de beste advocaat die zij in jaren heeft gehad. Het is te hopen dat zijn werk met evenveel energie en enthousiasme, met evenveel kennis en liefde wordt voortgezet. Een beter eerbetoon is niet denkbaar.

Verslagen van de maandelijkse bijeenkomsten

Te Heerlen op 10 december

Na zijn welkomstwoord, waarin hij de heer H. Finken - die onlangs was hersteld van een ernstige ziekte - speciaal begroette, gaf de voorzitter de aanwezigen de gelegenheid tot het doen van mededelingen.

De heer de Vries had op 29 november een vleermuis gezien, wat hem erg laat in het voorjaar voorkwam. De heer Besjes meldde daarop nog één vleermuis te hebben waargenomen op 9 december j.l. Verder bleken in november overtrekkende Kraanvogels (*Grus grus*) te zijn gesignaleerd: Hr. Finken: 50 ex. op 3 november te Heerlen, Hr. van Geel: 220-230 ex. op 16 november te Geleen en hr. J. Wouters: 106 ex. op 16 november te Geleen.

Laatstgenoemde deelde voorts mee nabij de bekende Spreuwenslaapplaats in Maastricht twee Slechtvalken te hebben gezien. Hij vroeg zich af of dit misschien jachtvalken waren geweest, waarmee men geprobeerd had de Spreuwen van de slaapplaats te verdrijven. Hierover was niemand iets bekend.

Tot slot deed de heer Spreuwenberg melding van een slaapplaats van Wit-

te kwikstaarten (*Motacilla alba*) in Schaesberg. Eind maart 1983 zag hij dat Witte kwikstaarten zich tegen de avondschemering verzamelden op het platte dak van een school, om daarna de nacht door te brengen in een ongeveer drie meter hoge Laurierhaag (*Prunus laurocerasus*). Ook dit jaar blijken de kwikstaarten hier weer te slapen. Zo telde hij op 8 december j.l. 94 exemplaren. Gezien het feit, dat Witte kwikstaarten om deze tijd van het jaar overal maar spaarzaam voorkomen, is het waarschijnlijk dat ook vogels uit de weidere omgeving hier de nacht doorbrengen.

Daarna gaf de heer Bult het woord aan de heren Wouters voor hun voordracht met lichtbeelden over de vogels van het hellingbos en de vogels van de heide. De eerste serie gaf de aanwezigen een overzicht van het vogelleven van het hellingbos en de aangrenzende akkers en waterlopen, waarbij fraaie opnamen van vogels werden afgewisseld met dia's van de verschillende biotopen, planten en 'n enkele vlinder.

Bewondering oogstten vooral foto's

van onder meer IJsvogel, Waterspreeuw, Steenuil en Winterkoning.

De na de pauze vertoonde serie "Vogels van de heide" was identiek van opzet, bevatte echter zo mogelijk nog mooiere opnamen. In deze reeks vielen vooral op: Waterral, Korhoen, Nachtzwaluw en Porcelainhoen.

Een boeiende avond, hetgeen ook bleek uit het gul applaus van de aanwezigen.

Te Maastricht op 13 december

Nadat de voorzitter iedereen welkom had geheten, was er een beperkte mogelijkheid om mededelingen te doen. De heer Vossen las een selectie voor uit een lijst met interessante vogelwaarnemingen, voornamelijk uit de omgeving van het grindgat bij Eijsden. De volledige lijst is doorgezonden aan de Vogelstudiegroep. De heer Damen meldde de waarneming van een IJsvogel op 31 oktober langs het Julianakanaal bij Bunde.

De heer Felix wees op de werkzaamheden die de Provinciale Waterstaat